

DOI 10.51558/2490-3647.2026.11.1.1147

UDK 364.65:364.27

Primljeno: 27. 02. 2026.

Izvorni naučni rad
Original scientific paper

Nedreta Šerić, Sanela Baljak, Gazmend Januzi

PREPREKE U RJEŠAVANJU I PREVENCIJI UKLJUČENOSTI DJECE U PROSJAČENJE: ISKUSTVA IZ PRAKSE

U radu se prezentiraju rezultati kvalitativnog istraživanja zasnovanog na iskustvima stručnjaka iz prakse koji se bave prevencijom i rješavanjem problema uključenosti djece u prosjačenje. Cilj istraživanja bio je identifikovati i klasifikovati prepreke koje utiču na rješavanje ovog problema, kao i na realizaciju preventivnih aktivnosti. U uzorak istraživanja uključeno je ukupno 16 sudionika: osam uposlenika mobilnih timova za prevenciju prosjačenja, četiri stručnjaka iz centara za socijalni rad, tri predstavnika nevladinih organizacija koje se direktno ili indirektno bave ovom problematikom, te jedan univerzitetski profesor. Ključni nalazi ukazuju da stručnjaci u praksi nailaze na brojne prepreke u rješavanju problema i realizaciji preventivnih aktivnosti. Identifikovane prepreke odnose se na otežan pristup informacijama, neobrazovanost i nepovjerenje, nedostatak stručnog kadra, materijalna ograničenja, te nemogućnost smještaja i nepostojanje adekvatnih ustanova. Pored toga, uočeni su izazovi poput normalizacije prosjačenja od strane građana, organizovanih oblika eksploatacije, nedostatka smještajnih kapaciteta, nepostojanja međusektorske saradnje, kao i sigurnosnih rizika i nedostatka zaštite. Nalazi potvrđuju kompleksnost i višedimenzionalnost ovog problema te ukazuju na potrebu sistemskog i multisektorskog pristupa, jačanja institucionalnih kapaciteta i razvoja integrisanih preventivnih strategija.

Ključne riječi: prepreke; prevencija; uključenost djece u prosjačenje; međusektorska saradnja; mobilni timovi

UVOD

Uključenost djece u prosjačenje predstavlja kompleksan društveni i socijalni problem koji direktno ugrožava temeljna prava, sigurnost, ali i sveukupan razvoj djece. Postoje brojne definicije prosjačenja koje ovaj fenomen definišu iz različitih perspektiva. U naučnoj i stručnoj literaturi najčešće citirana definicija prosjačenja je ona koju je usvojila Međunarodna organizacija rada (MOR) 2004. godine, u kojoj se prosjačenje definira kao „niz aktivnosti kojima pojedinac traži novac od nepoznate osobe, na osnovu svog siromaštva ili u potrazi za dobrotvornim donacijama, pozivajući se na zdravstvene ili vjerske razloge...” (UNICEF 2006: 35). Prema Vidanoviću (2006), prosjačenje se može posmatrati kao način sticanja materijalne koristi oslanjanjem na saosjećanje ljudi prema osobama koje se time bave. Takva praksa često dovodi do zloupotreba, koje se manifestuju kroz organizovani kriminal i eksploataciju, posebno djece primorane da učestvuju u ovakvim aktivnostima. U sociološkom kontekstu prosjačenje se definira kao sociopatološka pojava i socijalni problem (Milosavljević 1997), čiji je osnovni cilj pribavljanje materijalnih sredstava traženjem od drugih osoba, bez obaveze povrata ili pružanja protuusluge. Kada su u prosjačenje uključena djeca, ono poprima oblik ekonomske eksploatacije, ali istovremeno predstavlja i potencijalnu prijetnju trgovine ljudima. U definicijama UNICEF-a iz 1982. i 1986. godine jasno je uspostavljena distinkcija u značenju i razumijevanju pojma „djeca ulice“. Prema tim definicijama, „djeca ulice“ su djeca za koju je ulica, više nego vlastita porodica, postala primarno mjesto života i identifikacije, te koja se nalaze bez adekvatne zaštite, nadzora i savjeta odgovornih odraslih osoba. S druge strane, „djeca na ulici“ su ona koja na ulici rade, prose ili zarađuju za život, ali, za razliku od djece s ulice, imaju dom i porodicu kojoj se vraćaju.¹ Uključenost djece u prosjačenje predstavlja jedno od najvidljivijih, ali istovremeno duboko zanemarenih pitanja u mnogim zemljama u razvoju (Singh 2025). Navedeno potvrđuje i Delap (2009), ističući da je prisilno prosjačenje djece globalni problem, čije postojanje predstavlja svojevrsnu kritiku društva koje nije uspjelo zaštititi ovu populaciju. Prema Jugoviću (2009), prosjačenje se može shvatiti i kao adaptivna devijacija te način egzistencije. To je zbog činjenice da osobama koje prose, s obzirom na njihov društveni položaj, nisu dostupna društveno prihvatljiva sredstva za sticanje materijalne koristi neophodne za život.

Prema većini međunarodnih i domaćih istraživanja, siromaštvo predstavlja jedan od najznačajnijih faktora koji doprinose prosjačenju djece (Delap 2009; Iker 2024; Jugović 2009; Khan & Fahad 2020; Milosavljević 2003; Singh 2025; Šerić, Baljak

1 <http://www.streetchildren.org.uk/content.asp?pageID=31#streetchild>

i Januzi 2025). Kako bi se razumjela naučena bespomoćnost djece uključenih u prosjačenje, Singh (2025) je kroz analizu 65 naučnih studija objavljenih u periodu od 2010. do 2024. godine utvrdio da prisilno prosjačenje i život u višestrukim nepovoljnim okolnostima dovode do razvoja naučene bespomoćnosti kod djece, praćene socijalnom i psihološkom marginalizacijom. Kao ključne uzročnike autor navodi hronično siromaštvo, prisustvo nasilja u porodici, zloupotrebu psihoaktivnih supstanci te nedostatak institucionalne podrške. Dodatno, bespomoćnost kod djece koja prose kumulativno je praćena izloženošću odbacivanju, nestabilnosti i oskudici, kako u njihovom neposrednom okruženju, tako i unutar institucionalnih struktura (Singh 2025). Pored navedenog, raspad porodice, korištenje psihoaktivnih supstanci od strane roditelja i nedostatak socijalne podrške dodatno pojačavaju ranjivost djece na zloupotrebu i eksploataciju kroz prosjačenje (Iker 2024). Ovi faktori se dalje intenziviraju ekstremnim siromaštvom, nezaposlenošću roditelja, raspadom porodice i migracijama usljed sukoba ili prirodnih katastrofa, što često motiviše porodice na strategije preživljavanja na ulici, uključujući prosjačenje (UNICEF 2021). U kontekstu Bosne i Hercegovine, posebno su u riziku djeca iz romskih zajednica, koja su češće izložena ekstremnom siromaštvu i socijalnoj isključenosti.

Prema izvještaju o prisilnom prosjačenju djece na osnovu nalaza dobijenih u Albaniji, Grčkoj, Indiji i Senegal, Delap (2009) je analizirao fenomen prisilnog prosjačenja u kontekstu lokalnih i globalnih sličnosti. Rezultati ovog istraživanja ukazuju da je siromaštvo, zajedno s njegovim posljedicama poput migracija i diskriminacije, srž prisilnog prosjačenja djece. Dodatno, autor ističe i druge uzroke, kao što su nedostatak pristupa obrazovanju, utjecaj kulturnih i vjerskih tradicija, moralnih i vjerskih običaja darivanja, diskriminacija, nasilje i zanemarivanje u porodici. U regionalnom kontekstu, Milosavljević (2003) i Jugović (2009) među uzroke prosjačenja navode socioekonomske i životne uslove, socio-biološke faktore, uticaj drugih devijacija, neadekvatan društveni odnos i socijalnu politiku prema pojavi prosjačenja, te porodičnu psihosocijalnu patologiju.

Izvještaj Ombudsmena za ljudska prava BiH (2009) ukazuje da su osnovni motivi zloupotrebe djece u svrhu prosjačenja usko povezani sa siromaštvom, teškom materijalnom situacijom, lošim socijalnim statusom porodice, disfunkcionalnošću porodice i neadekvatnom roditeljskom ulogom. Evidentan je i problem nedostatka pouzdanih statističkih podataka, stručnih analiza, jasno definisanih procedura, standarda i normativa zasnovanih na profesionalnim principima. Zbog ovakve situacije otežano je formiranje realne slike o stanju dječijih prava u zemlji. Takođe, kontinuirano je prisutan raskorak između zakonskih rješenja i njihove praktične

primjene, uz izražen nedostatak budžetskih sredstava namijenjenih djeci i ostvarivanju njihovih prava.²

Nadalje, prema istom izvještaju „ostvarivanje dječjih prava je najčešće uslovljeno općim siromaštvom, nezaposlenošću, političkim uređenjem, neobrazovanošću, odsustvom statističkih podataka i adekvatnih razvojnih strategija” (ibid. 18). Istraživanja pokazuju da se djeca u Bosni i Hercegovini rijetko uključuju u pitanja koja se tiču njihovih života, dok su istovremeno često izložena diskriminaciji, trgovini djecom, različitim oblicima nasilja i prosjačenju.³ Međutim, savremeni interdisciplinarni pristupi ukazuju da siromaštvo ne djeluje izolovano, već u kombinaciji s drugim rizičnim faktorima, kao što su socijalna isključenost, diskriminacija i ograničen pristup obrazovanju (UNICEF 2022).

U zakonodavnom okviru Federacije BiH prosjačenje se primarno tretira kao prekršaj javnog reda i mira. Kada se govori o prosjačenju u kontekstu uključenosti djece u prosjačenje, nužno je spomenuti Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine, koji u članu 219. propisuje: „Kaznit će se roditelj, usvojitelj, staratelj ili druga osoba koja zlostavlja dijete ili maloljetnika, prisili ga na rad koji ne odgovara njegovoj životnoj dobi, ili na pretjerani rad, ili na prosjačenje, ili ga iz koristoljublja navodi na ponašanje koje je štetno za njegov razvoj.”⁴ Prisilno prosjačenje, kao što mu i sam naziv kaže, podrazumijeva fizičku ili psihičku prisilu dječaka i djevojčica na prosjačenje te predstavlja grubo kršenje dječjih prava. Riječ je o najekstremnijem obliku eksploatacije djece u svijetu. S tim u vezi, istraživanja pokazuju da djeca mogu biti prisiljena od strane roditelja/staratelja, ali i trećih lica, uključujući i slučajeve djece koja su posredstvom trgovine ljudima dovedena u prisilno prosjačenje (Delap 2009). Na osnovu člana 32, stava 1 Konvencije o pravima djeteta, koju je Bosna i Hercegovina ratificirala, države potpisnice priznaju pravo djeteta da bude zaštićeno od ekonomske eksploatacije i od bilo kakvog rada koji je vjerovatno opasan, može ometati njegovo obrazovanje ili naškoditi njegovom zdravlju, kao i njegovom fizičkom, mentalnom ili društvenom razvoju (Ujedinjene nacije 1989). *Alternativni izvještaj o stanju prava djeteta u Bosni i Hercegovini za period 2011-2018* ukazuje da uključenost djece u prosjačenje u Bosni i Hercegovini predstavlja jedan od najzastupljenijih oblika iskorištavanja i zloupotrebe djece, s tendencijom rasta i prerastanja u organizovani kriminal, te značajnog unosnog izvora zarade za orga-

² *Alternativni izvještaj institucije Ombudsmana za ljudska prava u BiH o primjeni Konvencije o pravima djeteta za period 2009-2011*, Banja Luka, 2011:1.

³ Položaj djece u Bosni i Hercegovini (Sarajevo: SOS Dječija sela Bosna i Hercegovina, 2010),7.

⁴ Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine, “Službene novine FBiH”, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14 i 46/16, član 219, stav 2, str. 63.

nizatore prosjačenja.⁵ Shodno *Smjernicama za postupanje u slučaju nasilja nad djecom u Bosni i Hercegovini* u praksi se prosjačenje djece sve češće razumije kao ekonomska eksploatacija, ali i ekonomsko zlostavljanje djece.⁶

Pojava dječijeg prosjačenja praćena je brojnim neprijavljenim slučajevima, te broj djece uključene u prosjačenje u Bosni i Hercegovini nije moguće precizno utvrditi zbog nepostojanja pouzdanih evidencija. U praksi identifikacija djece često nije moguća, a u pojedinim slučajevima, zbog nedostatka identifikacijskih dokumenata, potpuno je onemogućena. Dodatni izazov predstavlja izostanak jedinstvene baze podataka o broju evidentirane djece u javnom i nevladinom sektoru, kao i neujednačeni načini evidentiranja na nivou općina i kantona. U okviru institucionalnih nadležnosti centara za socijalni rad moguće je doći do broja evidentirane djece, pri čemu evidentirani podaci ostaju ograničeni u smislu prikazivanja stvarnog stanja (Šerić, Baljak, Januzi 2025).

Bosna i Hercegovina je definirala svoju politiku suprotstavljanja trgovini ljudima, koja uključuje i pitanje prosjačenja djece, kroz dvije važne strategije: *Strategiju suprotstavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini 2020–2023* i *Strategiju suprotstavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini 2024–2027*, te prateće akcione planove za njihovu provedbu. Prema aktualnoj Strategiji 2024–2027, najčešći oblik eksploatacije žrtava trgovine ljudima predstavlja prisilno prosjačenje (62%). Spolna struktura žrtava pokazuje da su 70% žene, a 30% muškarci, od čega je 69% djece i 31% odraslih, dok je geografski 91% žrtava iz Bosne i Hercegovine, a 9% strani državljani.⁷ Vodeći principi Strategije su: poštivanje ljudskih prava, učešće i odgovornost vlasti, interdisciplinarni i multisektorski pristup, nediskriminacija, uključivanje šire društvene zajednice, održivost, međunarodna i regionalna saradnja, zaštita i poštivanje prava djece, te rodno specifični pristup. Ovi principi upućuju da je koncept suzbijanja trgovine ljudima sveobuhvatan kako u rješavanju problema, tako i u preventivnim aktivnostima. Prateći akcioni planovi strategije definišu način njene provedbe u praksi kroz konkretizaciju aktivnosti, ciljeva i mjera predviđenih Strategijom.⁸ Međutim, normativni okvir u Bosni i Hercegovini nije u potpunosti ujednačen, te razlike u primjeni zakonskih odredaba između kantona mogu otežavati ujednačeno postupanje u slučajevima prosjačenja djece.

5 Mreža „Snažniji glas za djecu“ (2018)

6 Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine (2018)

7 *Strategija suprotstavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini 2024–2027* (str. 6)

8 *Odluka o usvajanju Akcionog plana Kantona Sarajevo za provođenje Strategije suprotstavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini 2024–2027* (Službene novine Kantona Sarajevo, br. 38, 25. 9. 2025)

Posmatrano u širem kontekstu prosjačenja, kao djelatnost (Vidanović 2006) do-
vodi do brojnih negativnih posljedica na psihosocijalno stanje pojedinca i njegovo
socijalno funkcionisanje. Zbog toga zahtijeva posebnu pažnju socijalnih službi kako
u pogledu prevencije, tako i u pružanju adekvatnog odgovora na ovaj problem. U
tom kontekstu, djeca kao žrtve bilo kojeg oblika zanemarivanja i zapuštanja imaju
pravo na smještaj, socijalnu i zdravstvenu zaštitu, sigurnost i zaštitu identiteta, prav-
nu pomoć te učešće u postupcima protiv počinioca krivičnog djela ili prekršaja,
uz podršku socijalnog radnika, ali i roditelja/staratelja. Najvažnije mjere koje centar
za socijalni rad, kao organ nadležan za brigu o socijalno ugroženim kategorijama
stanovništva, treba poduzeti u smislu zaštite djeteta uključuju mjere porodično-prav-
ne intervencije, oblike i mjere socijalne zaštite te usluge socijalnog rada (Sujoldžić
2017).

Prevencija prosjačenja je kompleksan i dugotrajan proces koji implicira uk-
ljučivanje različitih relevantnih aktera i nadležnih tijela u zajednici, vladinog i ne-
vladinog sektora, roditelja, ali i šire javnosti. Pod multisektorskom saradnjom pod-
razumijeva se koordinirano djelovanje različitih sektora i institucija, uz među-
sobnu razmjenu informacija i zajednički pristup rješavanju složenih socijalnih pro-
blema (Šerić 2021). U tom kontekstu, prema jednom javno dostupnom *Protokolu za
prevenciju i postupanje u slučajevima prosjačenja i drugih oblika eksploatacije djece*
(Banović 2022) potpisnice Protokola obavezale su se da djeluju proaktivno i provode
preventivne mjere radi sprečavanja prosjačenja i drugih oblika eksploatacije djece.
Protokol se temelji na međunarodnim i domaćim standardima zaštite prava djece,
uključujući pravo djeteta na zaštitu od svih oblika nasilja. Njegova primjena usko je
povezana s *Globalnim ciljevima održivog razvoja do 2030. godine*, posebno s
provedbom Cilja 16. Programi prevencije trebaju biti multisektorski i interdis-
ciplinarni, usmjereni na očuvanje sigurnog i podsticajnog okruženja za razvoj dje-
teta. Preventivne aktivnosti obuhvataju rad s djecom u cilju podizanja svijesti o
rizicima i štetnosti eksploatacije, kroz razvijanje vještina za prepoznavanje i pri-
javljivanje nasilja. U radu s roditeljima/starateljima kao preventivna aktivnost pod-
razumijeva se informisanje o pravima, obavezama i odgovornostima u zaštiti djece
od nasilja i eksploatacije.

Preventivne aktivnosti profesionalaca kako u formalnom, tako i u neformalnom
sistemu zaštite djece, povezane su s poštivanjem i ostvarivanjem prava djeteta,
posebno u radu s djecom u visokom riziku kao što su romska djeca, djeca s in-
validitetom i djeca u socijalnoj potrebi. U tom kontekstu, romska djeca se u praksi i
istraživanjima često prepoznaju kao posebno ranjiva grupa, s obzirom na kumula-

tivni uticaj siromaštva, socijalne isključenosti, diskriminacije i ograničenog pristupa obrazovanju (UNICEF 2022). Budući da nema prosjačenja bez onih koji na njega odgovaraju dajući novac, prevencija obavezno mora uključivati i širu javnost u podizanju svijesti o posljedicama i odgovornosti svakog pojedinca u sprečavanju ove pojave.⁹ Ovo je posebno važno jer prema istraživanju koje je MFS-EMMAUS proveo 2021. godine, „preko 85% populacije ispitanika ne prepoznaje prosjačenje kao organizovani kriminal trgovine ljudima“ (prema Drljić 2022).

Dalje, u istom Protokolu su detaljno razrađeni načini postupanja, aktivnosti, nadležnosti i vrste intervencija nadležnih tijela, naglašavajući da je postupanje u slučaju prosjačenja i drugih oblika eksploatacije djece *hitno*. Aktivni sudionici u implementaciji Protokola treba su, pored općine, odgojno-obrazovne ustanove, policija, centar za socijalni rad, zdravstveni sektor i nevladine organizacije, uz definisane oblike, načine i sadržaj saradnje, edukaciju o primjeni Protokola i načina praćenja primjene. Konkretna općina, na koju se ovaj Protokol odnosi, obavezuje se da u skladu s domaćim propisima radi na obezbjeđivanju uslova kojima se štite prava djece, prevenira i suzbija prosjačenje i eksploatacija. U cilju prevencije, općina se obavezuje na osiguranje nužnih uslova za rad lokalne Grupe za dobrobit djece, stvaranje normativnih pretpostavki, osiguranje sredstava za ostvarivanje osnovnih prava djece u riziku ili djece koja su žrtve prosjačenja i drugih oblika eksploatacije. Riječ je o:

„obezbjeđenju zdravstvenog osiguranja za djecu koja to pravo ne mogu ostvariti po drugom osnovu, stipendiranju učenika osnovnih i srednjih škola, učenika uspješnih sportista i učenika s invaliditetom, subvencioniranju nabavke udžbenika/školskog pribora za učenike romske nacionalnosti i socijalno ugrožene osobe [...] podršci uključivanju djece predškolskog uzrasta koja su u visokom riziku ili su žrtve prosjačenja i drugih oblika eksploatacije u sistem predškolskog obrazovanja, na bazi poludnevnog boravka [...] u skladu sa svojim mogućnostima podršci programskim aktivnostima nevladinih organizacija koje su usmjerene na prevenciju i suzbijanje prosjačenja i svih drugih oblika eksploatacije djece, kao i podršci i pomoći djeci žrtvama ovih krivičnih djela.” (Općina Banovići i dr. 2022: 7)

Iako se u ovom Protokolu među potpisnicima ne može pronaći nevladin sektor, postoje potpisani protokoli koji uključuju i nevladine organizacije u izradu i primjenu, kao što je *Protokol za prevenciju i postupanje u slučajevima prosjačenja i drugih*

9 Općina Banovići, JU „Centar za socijalni rad“ Banovići, Policijska uprava Banovići, JZU Dom zdravlja Banovići, JU Mješovita srednja škola Banovići i Aktiv direktora osnovnih škola. Protokol o prevenciji i postupanju u slučajevima prosjačenja i drugih oblika eksploatacije djece u općini Banovići (Banovići 2022: 7).

vidova eksploatacije djece u gradu Tuzli, u koji je uključeno Udruženje „Zemlja djece“ Tuzla.¹⁰

U rješavanju problema i prevenciji prosjačenja od posebnog značaja su mobilni timovi koji neposredno djeluju na terenu. U praksi, mobilni tim čine socijalni radnici, stručni saradnici za prevenciju i trgovinu djecom, te referent za saradnju s nacionalnim manjinama. Rad mobilnih timova ima višestruku ulogu, koja obuhvata: identifikaciju djece koja su u riziku od prisilnog prosjačenja, individualne i porodične razgovore, informisanje djece i porodica o njihovim pravima i obavezama, posredovanje između porodica i relevantnih institucija, kao i hitne intervencije u slučajevima eksploatacije djece.

Trenutno u BiH djeluje osam mobilnih timova, dok se neki nalaze u fazi formiranja. Prema dostupnim podacima Udruženja „Zemlja djece u BiH”¹¹ još uvijek je aktivan projekat *Jačanje lokalnih kapaciteta za borbu protiv trgovine ljudima u BiH* koji se realizuje u partnerstvu sa organizacijom World Vision BiH, nosiocem projekta i partnerskom organizacijom Kali Sara, uz finansijsku podršku Vlade Sjedinjenih Američkih Država. Projekat je započet u junu 2021. godine, a do 2024. godine obuhvatio je 40 gradova i općina širom Bosne i Hercegovine koje su potpisale *Protokol za prevenciju i postupanje u slučajevima prosjačenja i drugih oblika eksploatacije djece* i primjenjuju ga kroz različite faze. Važnost izrade ovog Protokola ogleda se u činjenici da se nakon njegovog potpisivanja aktivnosti prevencije i postupanja u slučajevima prosjačenja, kao i svih drugih oblika eksploatacije djece, realizuju uz jasno definisane uloge svih aktera nadležnih za rješavanje ove problematike. Time se preciziraju odgovornosti i koordinacijske aktivnosti stručnjaka na polju prevencije, od faze identifikacije potencijalne žrtve trgovine ljudima, pa sve do faze njene reintegracije, odnosno repatrijacije. Implementaciju Protokola prate i neophodne edukacije iz ove oblasti. U nedostatku mobilnih timova za prevenciju prosjačenja u BiH pojedine nevladine organizacije često preuzimaju uloge koje bi, prema sistemskom uređenju, trebali obavljati mobilni timovi. One provode terenski rad, identifikuju djecu u riziku i pružaju direktnu i/ili indirektnu pomoć u situacijama kada institucionalni sistem zakaže. Ovo istraživanje nastoji popuniti nedostatak empirijskih nalaza o preprekama u rješavanju problema i prevenciji uključenosti djece u prosjačenje iz perspektive stručnjaka koji direktno rade na terenu. Analiza i

10 Grad Tuzla, „Potpisan Protokol za prevenciju i postupanje u slučajevima prosjačenja i drugih vidova eksploatacije djece u gradu Tuzli“, pristupljeno 10. februara 2026, <https://grad.tuzla.ba/vijesti/potpisan-protokol-za-prevenciju-i-postupanje-u-slucajevima-prosjacenja-i-drugih-vidova-eksploatacije-djece-u-gradu-tuzli/>

11 Udruženje Zemlja djece u BiH, <https://zemljadjecuubih.org/> pristupljeno 16. januara 2026.

sistematizacija iskustvenih saznanja različitih aktera omogućava identifikaciju obrazaca u pojavi i strukturi prepreka, kao i u načinima njihovog prevazilaženja, te doprinosi dubljem razumijevanju ovog fenomena.

METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

Predmet istraživanja usmjeren je na identifikaciju strukturnih, organizacionih i profesionalnih prepreka s kojima se stručnjaci susreću u svakodnevnoj praksi u rješavanju i prevenciji uključenosti djece u prosjačenje. Cilj istraživanja je ispitati stavove stručnjaka zaposlenih u vladinom i nevladinom sektoru o preprekama i izazovima u rješavanju i prevenciji, te identifikovati, imenovati i klasifikovati prepreke koje utiču na rješavanje problema prosjačenja djece, kao i utvrditi izazove u realizaciji preventivnih aktivnosti. Istraživanje je provedeno korištenjem intervjua u januaru i februaru 2026. godine. U okviru istraživanja izvršena je i analiza izvještaja o radu mobilnog tima za prevenciju prosjačenja djece za period od četiri godine (2021–2024), s fokusom na identifikovane prepreke i probleme u radu.

Uzorak sudionika

Uzorak je bio namjerni, s ciljem uključivanja sudionika sa relevantnim profesionalnim iskustvom u radu na problemu prosjačenja djece. U istraživanju je učestvovalo ukupno 16 sudionika: osam uposlenika mobilnih timova za prevenciju prosjačenja iz Tuzlanskog kantona, Unsko-sanskog kantona i Kantona Sarajevo, četiri stručnjaka iz centara za socijalni rad, tri predstavnika nevladinih organizacija iz Tuzle, Mostara i Doboja koje se direktno ili indirektno bave ovom problematikom, te jedan univerzitetski profesor. Sudionici istraživanja različitih su stručnih profila: članovi mobilnih timova i stručnjaci iz centara za socijalni rad su socijalni radnici. U uzorak je uključen i jedan univerzitetski profesor zbog svog naučno-istraživačkog i stručnog angažmana u oblasti socijalnog rada i problematike prosjačenja djece, jedan referent za saradnju s nacionalnim manjinama, kao i predstavnici nevladinog sektora među kojima su stručnjaci sa iskustvom u upravljanju i realizaciji programa u nevladinom sektoru koji imaju direktne i/ili indirektno veze s temom istraživanja. Sudionici dolaze iz različitih sredina u kojima se provode aktivnosti u oblasti prevencije i rješavanja problema prosjačenja djece. Odabir sudionika zasnovan je na njihovom profesionalnom iskustvu i direktnom radu sa djecom u riziku i porodicama uključenim u prosjačenje.

Dodatno je realizovana i blic-anketa među građanima, provedena online na prigodnom uzorku (N=135), pri čemu su ispitanici bili iz kantona obuhvaćenih istraživanjem. Anketa je uključivala tri ključna pitanja koja su se odnosila na percepciju prisutnosti djece u prosjačenju, praksu davanja novca te stavove o tome da li davanje novca doprinosi rješavanju ili produbljivanju problema. Anketa nije imala za cilj statističku generalizaciju nalaza, već uvid u dominantne stavove građana. Rezultati ankete su indikativni i služe kao dopuna odgovorima stručnjaka iz prakse na pitanja u vezi s normalizacijom prosjačenja u javnom diskursu.

Analitički pristup zasnivao se na kvalitativnoj analizi sadržaja, uz elemente tematske analize u interpretaciji podataka i komparativnog sagledavanja odgovora između različitih grupa sudionika. Intervjui su sadržavali otvorena pitanja, a dobijeni podaci analizirani su metodom kvalitativne analize sadržaja s fokusom na identifikaciju ponavljajućih i značajnih tematskih cjelina relevantnih za predmet i ciljeve istraživanja. Proces je obuhvatao izdvajanje ključnih tema, interpretaciju značenja iskaza, kao i poređenje odgovora između različitih grupa sudionika. Ovakav pristup omogućio je uvid u sličnosti i razlike u stavovima, iskustvima i percepcijama. U provođenju istraživanja poštovani su osnovni etički principi kvalitativnog istraživanja, uključujući pristanak sudionika, dobrovoljno učešće, anonimnost, povjerljivost podataka i pravo na odustajanje. Sudionici su u radu označeni šifriranim oznakama uz naznačen sektor djelovanja (mobilni tim – MT, centar za socijalni rad – CSR, nevladin sektor – NVO).

Istraživačka pitanja značajna za ovo istraživanje su glasila:

1. Koje strukturne, institucionalne i društvene prepreke nevladine organizacije i socijalni radnici identifikuju kao ključne u rješavanju i prevenciji prosjačenja djece u Bosni i Hercegovini?
2. Kako ocjenjujete postojeći normativni i institucionalni okvir (zakoni, strategije, politike) za borbu protiv dječijeg prosjačenja i koje su njegove slabosti?
3. Na koji način nedostatak međusektorske saradnje (između NVO, centara za socijalni rad, policije, obrazovnih i zdravstvenih institucija) utiče na efikasnost intervencija usmjerenih na djecu uključenu u prosjačenje?
4. Koji su najveći izazovi u radu s porodicama djece uključene u prosjačenje, prema iskustvima nevladinih organizacija, socijalnih radnika i uposlenika mobilnih timova, i kako ti izazovi utiču na održivost preventivnih mjera?
5. Koje dosadašnje preventivne intervencije nevladine organizacije, socijalni radnici i uposlenici mobilnih timova smatraju najefikasnijim u smanjenju

dječijeg prosjačenja i koje prepreke otežavaju njihovu sistemsku i dugoročnu primjenu?

U okviru istraživanja izvršena je i analiza izvještaja o radu mobilnog tima za prevenciju prosjačenja djece u Kantonu Sarajevo za period od četiri godine (2021–2024), s fokusom na identifikovane prepreke i probleme u radu. S tim u vezi korištena je i analiza dokumentacije kao dopunska metoda, s ciljem kontekstualizacije i potvrde nalaza dobijenih intervjuima. Tokom analize izvršena je klasifikacija identifikovanih prepreka na organizacione, tehničko-materijalne i kadrovske, porodične i socijalne. Identifikovane prepreke prikazane su u radu kroz tabele, prema godinama njihove zastupljenosti i sa preciznijim opisom njihovog sadržaja. Nalazi dobijeni analizom izvještaja korišteni su kao okvir za poređenje i interpretaciju podataka prikupljenih intervjuima sa sudionicima iz različitih kantona.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA I DISKUSIJA

Analiza dobijenih rezultata prikazana je kroz identifikaciju prepreka u rješavanju problema i prevenciji uključenosti djece u prosjačenje. Nalazi su zasnovani na četverogodišnjim izvještajima o radu mobilnog tima za prevenciju prosjačenja u Kantonu Sarajevo, uz dopunu podacima dobijenim intervjuima sa sudionicima iz drugih kantona, uključujući uposlenike mobilnih timova, socijalne radnike iz centara za socijalni rad i stručnjake iz nevladinog sektora.

Prepreke u rješavanju problema i prevenciji uključenosti djece u prosjačenje

Izvršena je klasifikacija prepreka, uz prikaz njihove zastupljenosti po godinama, te dopunu nalazima drugih stručnjaka koji nisu uposlenici mobilnog tima.

Tabela 1: Sistemske, normativne i finansijske prepreke

Prepreke	2021	2022	2023	2024
Povećan je broj porodica koje žive ispod granice apsolutnog siromaštva	✓	✓	✓	✓
Nedostatak finansijskih sredstava za pomoć porodicama u ekstremnom siromaštvu	✓	✓	✓	✓
Povećan broj starijih i iznemoglih osoba koje žive ispod granice siromaštva, a kojima je potrebna pomoć u vidu prehrambenih i higijenskih paketa	✓	✓		

Izvor podataka: Izvještaji o radu mobilnog tima za prevenciju prosjačenja djece u Kantonu Sarajevo (2021–2024)

Tokom četverogodišnjeg perioda rada mobilnog tima za prevenciju prosjačenja zabilježen je porast broja porodica koje žive ispod granice apsolutnog siromaštva, uz kontinuiran nedostatak finansijskih sredstava za podršku porodicama i preventivne programe. Socijalni radnici iz centara za socijalni rad i stručnjaci iz nevladinog sektora ističu siromaštvo kao značajan faktor povezan s uključenošću djece u prosjačenje.

U iskazima sudionika siromaštvo se dovodi u vezu sa nezaposlenošću i socijalnom isključenošću porodica. Fenomen uključenosti djece u prosjačenje dodatno se povezuje s migracijama i raseljavanjem, kao i diskriminacijom i predrasudama prema siromašnim porodicama i romskoj zajednici: *Migracije i raseljavanje (...) diskriminacija i predrasude prema siromašnim porodicama i romskoj populaciji* (Sudionik 7, CSR). Također se ističu stambena nesigurnost, nedostatak pristupa obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti i socijalnim uslugama. U iskazima sudionika navodi se i da prostorna mobilnost utiče na priliv djece iz drugih kantona.

Kada je riječ o ocjeni postojećeg normativnog i institucionalnog okvira za borbu protiv uključenosti djece u prosjačenje, socijalni radnici zaposleni u centrima za socijalni rad kao slabosti ističu nedovoljno jasno definisanu odgovornost institucija, neujednačenu primjenu propisa na lokalnom nivou, nedostatak specijaliziranih programa prevencije i reintegracije djece i porodica u riziku, nedostatak stabilnih izvora finansiranja za dugoročne mjere podrške, kao i nedovoljnu uvezanost institucija i javnog zagovaranja.

Sudionici iz nevladinog sektora dodatno ukazuju na nedostatak eksplicitne pravne regulacije uključenosti djece u prosjačenje, slabu provedbu i koordinaciju institucija, nedostatak sveobuhvatne nacionalne strategije, fragmentiranost sistema i nesaglašenost zakonskog okvira, kao i nepostojanje normativnih akata na lokalnom nivou koji propisuju model i način rješavanja ovog problema. Također se ističe nedovoljno uključivanje udruženja građana u strateške i operativne aktivnosti (Su-

dionik 10, NVO). Međutim, u iskazima pojedinih sudionika iz nevladinog sektora koji direktno rade na rješavanju i prevenciji ovog problema, navodi se da formalno postoji normativni okvir koji prepoznaje zaštitu djece od različitih oblika eksploatacije, pri čemu se kao ključni izazov ističe njegova neujednačena i nedovoljno dosljedna primjena u praksi: *Ključni izazov ne leži primarno u normativnom nedostatku, već u neujednačenoj i nedovoljno dosljednoj implementaciji propisa na terenu* (Sudionik 5, NVO), uz ograničena budžetska izdvajanja za preventivne i rane intervencije.

Tabela 2: Organizacione, tehničko-materijalne i kadrovske prepreke

Prepreke/problemi	2021	2022	2023	2024
Sve češći fizički i verbalni napadi na uposlenike Mobilnog tima	✓	✓		
Otežani uslovi rada uposlenika	✓	✓	✓	✓
Nedostatak tehničke opreme	✓	✓	✓	✓
Uposlenici tima nemaju status službenog lica	✓	✓	✓	✓
Nedostatak adekvatnog službenog vozila	✓	✓	✓	
Nedostatak supervizije uposlenika	✓	✓	✓	✓
Poteškoće u radu s djecom u pokretu (migrantima)			✓	✓

Izvor podataka: Izvještaji o radu mobilnog tima za prevenciju prosjačenja djece u Kantonu Sarajevo (2021–2024)

Kao ključne metode identifikacije djece uključene u prosjačenje uposlenici mobilnih timova navode terenski rad, razgovor s članovima lokalne zajednice, prijave građana i institucija, kao i lična opažanja. Terenski rad, kao primarni način djelovanja, praćen je brojnim izazovima i preprekama. U iskazima sudionika ističu se otežani uslovi rada, uključujući dugotrajan boravak na terenu bez obzira na vremenske uvjete, nedostatak adekvatnog službenog vozila i tehničke opreme, kao i sigurnosni rizici i nedostatak supervizije. Navedene prepreke potvrđuju i sudionici iz mobilnih timova u drugim kantonima, uz dodatno naglašavanje nedostatka stručnog kadra i nedovoljnog broja mobilnih timova na terenu.

Uposlenici mobilnih timova nemaju status službenog lica, što u svojim iskazima ističu kao jednu od značajnijih prepreka u radu. Značajan broj stručnjaka navodi prijetnje, napade i osjećaj straha, posebno u kontaktu s organizatorima prosjačenja. Sudionici iz centara za socijalni rad ukazuju na to da su *organizatori prosjačenja dobro uvezani, istrenirani, upoznati sa pravilima i zakonima, da tačno znaju kako će postupiti kada dođe policija (...) djeca znaju šta treba reći i kako se ponašati* (Sudionik 14, CSR). Sve to otežava identifikaciju djece, s obzirom na to da se djeca

često udaljavaju s lokacije prilikom dolaska mobilnog tima, što upućuje na sumnju na organizovanu uključenost djece u prosjačenje. U tom kontekstu, intervencije se opisuju kao visokorizične, uz isticanje da i stručnjaci iz nevladinog sektora koji učestvuju u rješavanju ove problematike nemaju adekvatnu zaštitu.

Terenski rad uključuje i ostvarivanje komunikacije s lokalnim stanovništvom putem neformalnih razgovora, posmatranja i razmjene iskustava, što predstavlja važan izvor informacija. Uposlenici mobilnog tima redovno obavljaju obilazak terena, dok prijave građana i institucija služe kao dodatni podsticaj za izlazak na teren. Prijave najčešće dolaze od građana koji primijete dijete uključeno u prosjačenje, kao i od institucija poput nevladinih organizacija koje se bave pravima djeteta, te policije. Od 2023. godine, pored aktivnosti usmjerenih na rješavanje i prevenciju uključenosti djece u prosjačenje, uposlenici mobilnog tima realizuju i određene aktivnosti u radu s djecom u pokretu (migrantima).

Tabela 3: Porodične i socijalne prepreke u zaštiti djece

Prepreke	2021	2022	2023	2024
Neinformisanost i nepismenost roditelja	✓	✓	✓	✓
Zanemarenost i zapuštenost malodobne djece od strane roditelja	✓	✓	✓	✓
Napuštanje redovnog obrazovnog sistema od strane djevojčica zbog zasnivanja vanbračnih zajednica – prisilni maloljetnički brakovi	✓	✓	✓	✓
Migracije porodica	✓	✓	✓	✓
Povećan broj djece koja odbijaju da idu u službu za zbrinjavanje djece u stanju potrebe	✓	✓	✓	✓
Povezanost djece s organizovanom uključenošću u prosjačenje – potencijalne žrtve trgovine ljudima	✓	✓	✓	✓

Izvor podataka: Izvještaji o radu mobilnog tima za prevenciju prosjačenja djece u Kantonu Sarajevo (2021–2024)

Dodatno, tematskom analizom odgovora uposlenika mobilnih timova iz drugih kantona identifikovane su i klasifikovane prepreke u radu s djecom i roditeljima, kao i izazovi koji se odnose na širi kontekst. Prepreke u radu s djecom odnose se na:

1. otežan pristup informacijama;
2. neobrazovanost i nepovjerenje;
3. nedostatak stručnog kadra;
4. materijalna ograničenja;
5. nemogućnost smještaja i nepostojanje adekvatnih ustanova.

Sudionici navode da je izuzetno teško doći do podataka o djeci uključenoj u organizovane oblike uključenosti u prosjačenje, što otežava identifikaciju, procjenu rizika i planiranje intervencija. Djeca često dolaze iz porodica s niskim obrazovnim nivoom, uz izraženo nepovjerenje prema institucijama, što otežava uspostavljanje odnosa i pružanje podrške. Zatim, rad mobilnih timova ograničen je kapacitetom djelovanja, ne samo zbog nedostatka stručnog kadra, već i zbog izostanka finansijske podrške i smještajnih kapaciteta. Nedostatak osnovnih sredstava za rad otežava pružanje kvalitetne i kontinuirane podrške, što utiče na efikasnost terenskih aktivnosti. Izostanak formalnog statusa dodatno ograničava djelovanje stručnjaka na terenu i njihov pristup resursima.

Većina sudionika ističe deficit ustanova koje bi mogle prihvatiti djecu. Problem se dodatno produbljuje nepostojanjem specijalizovanih ustanova za zbrinjavanje djece u situaciji uključenosti u prosjačenje (Sudionik 8, MT), što ostavlja stručnjake bez konkretnih rješenja, ali i ukazuje na značajne nedostatke u institucionalnom okviru. Analizom opisnih odgovora na pitanje *S kojim problemima se suočavate u radu s roditeljima?* izdvojeni su sljedeći problemi:

1. otpor i agresivno ponašanje;
2. nedostatak obrazovanja i informisanosti;
3. niska motivacija i saradnja, prostorna mobilnost i izbjegavanje odgovornosti;
4. organizovani oblici eksploatacije;¹²
5. institucionalne prepreke.

Otpor roditelja najčešće se iskazuje kroz izbjegavanje i odbijanje razgovora.¹³ Agresivno ponašanje uključuje verbalne napade, vrijeđanje i prijetnje, dok u pojedinim slučajevima dolazi i do fizičkih napada¹⁴ kako od strane roditelja, tako i od organizatora prosjačenja na uposlenike mobilnog tima. Tim činom se direktno ugrožava sigurnost profesionalaca koji nemaju status službenog lica. Drugi značajan problem odnosi se neobrazovanost, koja je često povezan s niskim nivoom informisanosti. To otežava razumijevanje procedura i prava djeteta¹⁵ od strane roditelja, posebno u kontekstu neshvatanja da se intervencije provode u najboljem interesu djeteta. Niska motivacija i saradnja manifestuje se kao nezainteresovanost, odbijanje saradnje, neodazivanje na pozive i nepoštivanje izrečenih mjera.

12 Sudionik 6, MT: "Suočavanje sa organizatorima i osobama koji su u lancu iskorištavanja djece."

13 Sudionik 3, MT: „Nezainteresovanost roditelja, ne žele saradnju, ne odazivaju se i ne poštuju izrečene mjere.”

14 Sudionik 7, MT: „Fizički nasrnu na uposlenike mobilnog tima.”

15 Sudionik 4, MT: "Ne razumiju da se sve radi u najboljem interesu djeteta."

Prostorna mobilnost, koja često prati uključenost djece u prosjačenje, dodatno doprinosi izbjegavanju odgovornosti, otežava praćenje slučajeva, prekida kontinuitet rada i omogućava izbjegavanje institucionalne kontrole. Pored problema u radu s roditeljima, sudionici ukazuju i na nedostatak podrške ili razumijevanja od strane nadležnih institucija i ministarstava, posebno u pogledu finansijskih sredstava i kadrovskih kapaciteta, što dodatno otežava rad na terenu.

U širem kontekstu djelovanja, prema iskazima sudionika – uposlenika mobilnog tima, rješavanje problema i prevencija uključenosti djece u prosjačenje povezani su s brojnim kompleksnim izazovima. Posebno se izdvajaju normalizacija uključenosti djece u prosjačenje od strane građana i nepostojanje međusektorske saradnje.¹⁶ Sudionici različito percipiraju način reakcije građana na ovu pojavu. Jedan dio sudionika smatra da su građani pasivni i nezainteresirani, te da ne doživljavaju uključenost djece u prosjačenje kao problem, s obzirom na njegovu dugogodišnju prisutnost u društvu. Drugi dio sudionika ističe da građani ne odobravaju ovu pojavu, ali ipak daju novac iz sažaljenja prema djeci.

Međutim, primjetni su i značajni pomaci u promjeni svijesti kod građana, što potvrđuje i iskaz jednog od sudionika: *Doista je zajednica svjesnija nego prethodnih pet godina, pa počinju o tome pričati, čak i prijavljivati slučajeve, kao i ugovorene maloljetničke brakove* (Sudionik 1, MT). Ovakav stav potvrđuju i rezultati blic-anquete realizirane među građanima (N=135), prema kojima 96,3% ispitanika smatra da davanje novca djeci koja prose ne pomaže, već produbljuje problem. Na pitanje *Koliko često primjećujete djecu koja prose na ulici?* (N=84), većina građana (60,7%) navodi da ih primjećuje svakodnevno, dok 25% ispitanika navodi da ih vidi nekoliko puta sedmično, a 14,3% povremeno. Ovi indikativni rezultati upućuju na visoku vidljivost uključenosti djece u prosjačenje u javnom prostoru. Kada je riječ o davanju novca djeci koja prose na ulici, anketirani građani (N=105) pokazuju ambivalentne stavove: 38,1% ispitanika povremeno daje novac, 23,8% rijetko, 16,2% ne daje novac, ali kupuje hranu, dok 21% nikada ne podržava ovu praksu davanjem novca.¹⁷

Dodatno, prema iskazima uposlenika mobilnih timova, broj djece zatečene na ulici uključene u prosjačenje tokom jednog mjeseca je varijabilan. Najčešće se kreće između 15 i 25 djece mjesečno, uz izražene sezonske oscilacije i prostornu mobilnost djece koja dolaze iz drugih kantona Federacije BiH, pri čemu se broj značajno po-

16 Sudionik 2, MT: "Hitno uspostaviti međusektorsku saradnju u svim lokalnim zajednicama (centar za socijalni rad, škola, dom zdravlja, policija, NVO)"

17 Razlike u broju odgovora (N) rezultat su nepotpunog odgovaranja ispitanika na pojedina pitanja, ali ne utiču na indikativni karakter nalaza.

većava tokom ljetnih mjeseci. Ovi podaci se temelje na procjenama i evidentiranim slučajevima. Nedostatak smještajnih kapaciteta predstavlja jedan od ključnih izazova u zaštiti djece uključene u prosjačenje, jer ograničava mogućnost urgentne intervencije i sigurnog zbrinjavanja. Neki sudionici navode da su prepušteni sami sebi, bez adekvatne institucionalne podrške. Također se ističe izostanak sistemskog prepoznavanja postojećih dnevnih centara kao javne usluge. U iskazima sudionika navodi se da bi ova prepreka mogla biti prevaziđena usvajanjem Zakona o socijalnim uslugama u Federaciji BiH.

Navedeno se prepoznaje kao jedna od ključnih slabosti normativnog i institucionalnog okvira u rješavanju problema uključenosti djece u prosjačenje, što potvrđuje i ilustruje sljedeći iskaz sudionika: *Vrlo često je teško dokazati da se radi o trgovini ljudima. Izražen je nedostatak prihvatilišta i sigurnih kuća gdje bi se ta djeca i lica zbrinula. Nakon izlaska ta lica nemaju gdje, pa se opet vraćaju na ulicu i u sredinu iz koje su izmještena, te sve ide ispočetka. Sve dok se djeca s ulice uklanjaju bez da se nakon toga pruži podrška porodici i bez oštrog kažnjavanja onih koji tjeraju djecu na prosjačenje, rezultati će biti kao i do sada. Odnosno, za vrlo kratko vrijeme ta ista djeca će se ponovo naći na ulici i prositi za iste organizatore* (Sudionik 11, CSR). Ovakvi nalazi ukazuju na potrebu za sistemskim i sveobuhvatnim pristupom u rješavanju ovog problema, imajući u vidu ograničen učinak sankcija prema roditeljima, posebno kada je riječ o novčanim kaznama koje se, prema iskazima sudionika, često ne izvršavaju.

Kao značajna prepreka u institucionalnom odgovoru ističe se i ograničena ili nepostojeća međusektorska saradnja između relevantnih institucija (centri za socijalni rad, policija, obrazovne i zdravstvene ustanove, nevladin sektor), kao i nedostatak koordinacije između sektora, što dovodi do fragmentiranog djelovanja i smanjene efikasnosti intervencija. Sudionici posebno naglašavaju značaj međusektorske saradnje u rješavanju problema uključenosti djece u prosjačenje. Međutim, evidentne su razlike u percepciji i zadovoljstvu dosadašnjim nivoom ostvarene međusektorske saradnje. Prema iskazima sudionika, nijedan od njih ne iskazuje potpuno zadovoljstvo postojećim nivoom saradnje. S jedne strane postoje protokoli kojima se uređuje saradnja (nadležnosti, obaveze, rokovi), ali se po njima ne postupa dosljedno, dok je s druge strane dio sudionika stava da protokole treba dodatno precizirati. Sudionici iz nevladinog sektora ukazuju na ograničeno uključivanje u procese saradnje, što ilustruje i sljedeći iskaz: *Rijetko koji npr. Centar za socijalni rad uključuje udruženja odnosno nevladin sektor smatrajući da on, ovaj sektor, nije kompetentan da učestvuje u rješavanju problema* (Sudionik 10, NVO).

U tom kontekstu, nedostatak ili nepostojanje saradnje ima sljedeće posljedice:

1. izostaje cjelovita procjena potreba djeteta jer svaka institucija raspolaže parcijalnim informacijama (Sudionik 12, CSR);
2. nejasne odgovornosti, slabija zaštita djece, kratkoročna i neodrživa rješenja (Sudionik 9, NVO);
3. institucije često prebacuju odgovornost jedne na druge (Sudionik 13, CSR);
4. slaba komunikacija između institucija i nevladinih organizacija (Sudionik 14, CSR);
5. nepostojanje saradnje (Sudionik 10, NVO).

Kao jedan od razloga nepostojanja kontinuirane saradnje između vladinog i nevladinog sektora, sudionici navode njenu uslovljenost konkretnim projektima finansiranim od drugih institucija. Na važnost saradnje ukazuju i ranija istraživanja, prema kojima saradnja i koordinacija predstavljaju ključne pretpostavke efikasnog djelovanja, omogućavajući optimalno korištenje raspoloživih resursa i blagovremenu društvenu reakciju na socijalne probleme (Šerić 2021).

Ključne prepreke u radu s romskim zajednicama

Objedinjeni iskazi o iskustvima stručnjaka koji rade s romskim zajednicama ukazuju da je uključenost djece u prosjačenje, posebno u ovom kontekstu, izrazito složen društveni problem. Ovaj fenomen se, prema iskazima sudionika, dovodi u vezu sa siromaštvom, socijalnom isključenošću, nedostatkom obrazovanja i diskriminacijom. U tom smislu, u iskazima sudionika navodi se da su prepreke u radu izraženije u romskim zajednicama u odnosu na druge društvene grupe, što dodatno otežava realizaciju preventivnih aktivnosti.

U iskazima sudionika, zbog siromaštva i egzistencijalne nesigurnosti, prosjačenje se često doživljava kao jedan od izvora prihoda.¹⁸ U takvim okolnostima preventivne mjere nailaze na otpor jer ne nude trenutno rješenje za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba. Također, evidentan je nizak nivo obrazovanja i razvijen nivo svijesti kod roditelja o dugotrajnim posljedicama prosjačenja, praćen neinformisanošću o vlastitim pravima i dostupnim socijalnim uslugama. Prema drugim istraživanjima, mnoga romska djeca ne pohađaju školu zbog brojnih uzroka koji su povezani s roditeljima, obrazovnim institucijama, jezičkim barijerama i prihvaćenošću u široj zajednici. Također, 99% romske djece ne ide u vrtiće.¹⁹ U nekim romskim zaje-

18 Sudionik 13, CSR: „...odrasli nemaju mogućnost zaposlenja, nemaju riješeno stambeno pitanje, žive u improvizovanim objektima, bez grijanja, vode, struje“

dnicama navodi se i utjecaj kulturnih i socijalnih obrazaca koji normaliziraju prosjačenje i prenose ga s generacije na generaciju. Navedeno ilustruje i iskaz jednog od sudionika, koji ukazuje na širu percepciju u pojedinim zajednicama gdje se prosjačenje vidi kao *njihov način života, dio kulture, tradicije, umjesto da društvo/javnost prepozna da se ustvari radi o kršenju dječijih prava i da se radi o potencijalnoj trgovini ljudima* (Sudionik 13, CSR). Sudionici posebno ističu neposjedovanje ličnih dokumenata („nevidljiva djeca“) kao jednu od ključnih prepreka u ostvarivanju prava djece i odraslih na zdravstvenu zaštitu, obrazovanje i socijalna davanja. S druge strane, nedostatak ličnih dokumenata predstavlja i značajan rizik za zloupotrebu i vrbovanje u svrhu prosjačenja.

Prevencija uključenosti djece u prosjačenje

Prevencija nije moguća bez temeljnog istraživanja uzroka i fenomenologije prosjačenja, koordinacije preventivnih programa nadležnih institucija, unapređenja materijalne, sadržinske i metodološke pozicije, kao i načina djelovanja službi socijalne zaštite, te ukupne promjene društvenog odnosa prema prosjačenju i načinu njegovog rješavanja (Jugović 2009). Rad na sprečavanju prisilnog prosjačenja treba biti zasnovan na ispravnom razumijevanju osnovnih uzroka prosjačenja (Delap 2009) i djelovanju na uzroke, a zatim podršci porodici kroz smanjenje siromaštva, uključivanje djece u obrazovni sistem, kvalitetnoj socijalnoj zaštiti, kao i strožijim kaznama protiv eksploatacije djece (Iker 2024).

Na osnovu decenijskog iskustva stručnjaka koji rade na prevenciji uključenosti djece u prosjačenje, te kvalitativne analize odgovora na pitanje *Koje preventivne mjere smatrate najefikasnijima?*, u iskazima sudionika ističe se potreba za multisektorskim i sistemskim pristupom prevenciji, s posebnim naglaskom na obrazovanje, rad s porodicom i zajednicom, ekonomsko osnaživanje porodica, institucionalnu podršku, te korekciju i podizanje javne svijesti o ovom problemu. U cilju postizanja djelotvornosti, preventivne mjere ne bi trebale biti parcijalne i povremene, već dio dugoročnih i kontinuiranih aktivnosti. U tom kontekstu, jedan od sudionika naglašava *dosljednu primjenu principa najboljeg interesa djeteta, jer bez toga intervencije ostaju reaktivne, a ne transformativne* (Sudionik 5, NVO). Obrazovanje se percipira kao ključna mjera iz dva razloga. Uključivanje djece u obrazovni proces posmatra se kao direktna preventivna mjera, dok se saradnja sa školama ističe kao mogućnost ranog prepoznavanja rizika od uključenosti dje-

ce u prosjačenje i provođenja edukativnih aktivnosti. Navedeno potvrđuju i iskazi socijalnih radnika iz centara za socijalni rad i sudionika iz nevladinog sektora.

Govoreći o doprinosu nevladinog sektora, jedan od sudionika navodi da se kroz programe prevencije namijenjene djeci i mladima *nastoji promovirati univerzalne vrijednosti, kao što su: poštivanje ljudskih prava i dostojanstva svakog djeteta, tolerancija i prihvaćanje različitosti, nenasilna komunikacija i solidarnost, razvoj socijalnih i životnih vještina, podizanje svijesti o značaju obrazovanja i aktivnog sudjelovanja u društvu* (Sudionik 9, NVO). Iako ovakvi programi ne mogu u potpunosti zamijeniti direktne intervencije u radu s porodicama u riziku, u iskazima sudionika ističe se da ulaganje u vrijednosti, svijest i obrazovanje ima značajnu dugoročnu preventivnu ulogu u sprečavanju uključenosti djece u prosjačenje.

S druge strane, kao primjer prevencije ponovljene uključenosti djece u prosjačenje izdvaja se iskaz stručnjaka iz nevladinog sektora koji taksativno navodi preduzete aktivnosti: *Izvršen je popis dece odnosno porodica, održano niz sastanaka sa njima, deca upisana ili vraćena u školu i obezbjeđen im je minimum njihovih potreba: knjige i školski pribor, jedan obrok u školi, utvrđena prava ovih porodica na socijalnu i drugu pomoć* (Sudionik 10, NVO). Prema iskazima sudionika, efekti provedenih aktivnosti ogledaju se u tome da u proteklih 4-5 godina djeca obuhvaćena ovim aktivnostima nisu evidentirana na ulici, dok je uključenost djece u prosjačenje u ovoj zajednici značajno smanjena i uglavnom se odnosi na djecu koja dolaze iz drugih gradova i općina. U radu s porodicom i djecom socijalni radnici naglašavaju individualni pristup i jačanje roditeljskih kapaciteta kroz edukaciju. Također, u kontekstu rada s djecom u riziku, prema iskustvu rada dnevnih centara za djecu u riziku, pružaju se sljedeće usluge: siguran prostor, besplatan obrok i usluga večeraja, kao i drugi oblici humanitarne podrške – individualiziran pristup, psihosocijalna podrška, podrška pri uključivanju u formalno obrazovanje i zadržavanju djece u školskom sistemu, edukativne aktivnosti te edukativni i savjetodavni rad s roditeljima (Sudionik 5, NVO).

Posebno u kontekstu preventivnih mjera ukazuje se na značaj rada sa zajednicom u podizanju kolektivne odgovornosti, ali i mobilizaciji lokalnih resursa. Analiza odgovora na pitanje *Kako zajednica reaguje na problem uključenosti djece u prosjačenje?* ukazuje na raznolike stavove stručnjaka u pogledu nivoa angažovanosti zajednice, koji se kreću od pasivne tolerancije do aktivnog prijavljivanja slučajeva. Pasivna tolerancija ogleda se u davanju novca djeci – iako građani ne odobravaju ovu pojavu, time nesvjesno podržavaju praksu eksploatacije djece. Prisutan je i element empatije prema djeci koja prose, ali bez razvijene svijesti o mogućnosti organizovanih

oblika uključenosti u prosjačenje. Ipak, sudionici ističu da su građani svjesniji ozbiljnosti problema nego ranije, što predstavlja pozitivan pomak u spremnosti za djelovanje, uključujući i prijavljivanje slučajeva. Geografske i kulturne razlike utječu na percepciju problema, pa je u pojedinim zajednicama i dalje potrebno intenzivirati rad na podizanju svijesti. U tom kontekstu, sudionici unapređenje svijesti javnosti vide kroz kombinaciju dvije strategije djelovanja: edukaciju i represivne mjere.

Za većinu sudionika edukativno-promotivni pristup podrazumijeva informisanje javnosti putem medija i promotivnih materijala koji naglašavaju zabranu prosjačenja i štetnost davanja novca djeci, rad u romskim zajednicama, organizovanje panel-diskusija na temu uključenosti djece u prosjačenje, te dodatnu edukaciju profesionalaca. Pojedini sudionici, pozivajući se na dobre prakse iz drugih zemalja, ističu potrebu promocije alternativnih načina pomaganja djeci od strane građana, poput pružanja pomoći putem formalnih kanala, kao što su nevladine organizacije, socijalne službe i druge institucije zadužene za zaštitu djece (Sudionik 14, CSR).

Preventivne mjere u radu s romskim zajednicama

Prema iskazima stručnjaka iz prakse, prevencija uključenosti djece u prosjačenje u romskim zajednicama zahtijeva dugoročan, sistemski i empatičan pristup. Iako su prepreke brojne, kontinuirani terenski rad, međusobno povjerenje i snažna međusektorska saradnja mogu značajno doprinijeti smanjenju ove pojave i unapređenju kvaliteta života romskih porodica. U tom kontekstu, mobilni timovi predstavljaju važan most između marginalizovanih zajednica i institucionalne podrške. Uloga mobilnih timova u prevenciji obuhvata kontinuirani terenski rad kroz redovne obilaske romskih naselja s ciljem izgradnje povjerenja. Nakon toga fokus je na edukaciji roditelja kroz radionice i savjetovanja o značaju obrazovanja, dječijim pravima i informisanju o dostupnim oblicima podrške. Navedene aktivnosti realizuju se putem međusektorske saradnje sa službama socijalne zaštite, u koordinaciji sa školama, policijom, zdravstvenim ustanovama i nevladinim organizacijama. Konkretna preventivna podrška djeci ogleda se u upućivanju u obrazovne programe, dnevne centre i vannastavne aktivnosti. Preventivne mjere trebale bi obuhvatiti porodicu u cjelini, uz preporuku socijalnih radnika iz prakse da bi nadležni trebali više raditi na zapošljavanju romske populacije, uz izjednačavanje prava i pružanje jednakih šansi.

Analiza odgovora uposlenika mobilnih timova ukazuje na potrebu za sistemskim, operativnim i društvenim mjerama u prevenciji. U okviru sistemskih mjera ističe se potreba za povećanjem budžeta za socijalnu zaštitu, zapošljavanjem dodat-

nih stručnjaka, formiranjem novih mobilnih timova u zajednicama gdje ne postoje, kao i reformom normativnog okvira u tretiranju uključenosti djece u prosjačenje. Operativne mjere obuhvataju uvođenje praćenja slučajeva kroz digitalne baze podataka, jačanje mehanizama sankcionisanja roditelja/staratelja koji eksploatišu djecu, te razvoj programa za reintegraciju djece nakon intervencije. Društvene mjere podrazumijevaju uključivanje medija, škola i vjerskih zajednica u promociju dječijih prava, organizovanje radionica za roditelje i lokalne zajednice, kao i edukativne kampanje o ulozi socijalnog radnika.

Način prevazilaženja prepreka u rješavanju problema i prevenciji uključenosti djece u prosjačenje podrazumijeva dosljednu primjenu međusektorskog pristupa. Kao primjer navodi se Tuzlanski kanton, u kojem je ostvaren značajan napredak kroz otvaranje prihvatilišta za djecu s kompetentnim timom stručnjaka, potpisivanje protokola o saradnji i postupanju u slučajevima prosjačenja djece, skitnje i trgovine djecom, te uspostavljanje referalnog mehanizma saradnje različitih aktera u cilju brzog i efikasnog reagovanja. Ovakav način rada dao je u Tuzlanskom kantonu pozitivne rezultate i poslužio kao model za druge lokalne zajednice u Bosni i Hercegovini (Sudionik 16, univerzitetski profesor). Navedeno dodatno potvrđuje iskaz sudionika iz nevladinog sektora, gdje se kao primjer navodi Udruženje „Zemlja djece u BiH“. Navedeno udruženje je, kroz iniciranje i olakšavanje procesa uspostavljanja multisektorskih referalnih mehanizama, koordiniralo aktivnosti u ukupno 42 lokalne zajednice u Bosni i Hercegovini, prvenstveno na nivou općina i gradova u nekoliko kantona Federacije BiH, dok je u Republici Srpskoj proces realizovan uz stručnu podršku navedene organizacije. Efekti dosljedno primijenjenih protokola u zajednici ogledaju se u bržoj identifikaciji djece u riziku, efikasnijoj razmjeni informacija između sektora, koordiniranim intervencijama usmjerenim i na dijete i na porodicu, te smanjenju preklapanja ili izostanka reakcije institucija (Sudionik 5, NVO).

ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja ukazuju da se stručnjaci zaposleni u vladinom i nevladinom sektoru suočavaju sa složenim skupom strukturnih, organizacionih i profesionalnih prepreka koje otežavaju dugoročno rješavanje problema uključenosti djece u prosjačenje. Ove prepreke obuhvataju ograničen pristup informacijama, prisustvo organizovanih oblika eksploatacije, nedostatak resursa i institucionalne podrške, kao i izazove u radu s porodicama i zajednicom. Pored navedenog, značajni izazovi

odnose se i na sigurnosne rizike i nedostatak zaštite za članove mobilnih timova, izostanak supervizije, nepostojanje statusa službenog lica, kao i normalizaciju ove pojave od strane građana.

Poseban značaj ima međusektorska saradnja, koja se, prema nalazima istraživanja, pokazuje kao ključni faktor u efikasnosti intervencija. U lokalnim zajednicama u kojima ona ne postoji ili se nedosljedno primjenjuje, preventivne aktivnosti ostaju fragmentirane i kratkoročnog su karaktera. Razlike u percepciji i iskustvima stručnjaka najizraženije su upravo u ovom segmentu, što dodatno potvrđuje njenu važnost u rješavanju problema.

Rezultati također ukazuju na značajne nedostatke u institucionalnom okviru, posebno u pogledu mehanizama za zbrinjavanje djece i operativnih kapaciteta za pravovremenu intervenciju. U tom kontekstu, nalazi upućuju na potrebu za sistemskim i sveobuhvatnim pristupom koji podrazumijeva jačanje institucionalnih kapaciteta, razvoj integrisanih preventivnih strategija i unapređenje koordinacije između relevantnih aktera. Također, nalazi istraživanja pružaju odgovore na postavljena istraživačka pitanja, potvrđujući kompleksnost i višedimenzionalnost prepreka i izazova u prevenciji uključenosti djece u prosjačenje.

Iako se nalazi zasnivaju na kvalitativnim iskazima ograničenog broja stručnjaka s višegodišnjim iskustvom u praksi, njihova konzistentnost i podudarnost u identifikaciji prepreka ukazuju na prepoznatljive obrasce u različitim lokalnim zajednicama. Ograničenja istraživanja odnose se na veličinu uzorka i kvalitativni pristup, što ograničava mogućnost generalizacije nalaza. Doprinos ovog istraživanja ogleda se u sistematizaciji ključnih prepreka i izazova iz perspektive stručnjaka iz različitih sektora, kao i u identifikaciji konkretnih modela dobre prakse u prevenciji. Posmatrajući rezultate u cjelini, uočavaju se slični obrasci prepreka i izazova u različitim sektorima i lokalnim zajednicama, kao i ujednačene potrebe u pristupima njihovom prevazilaženju. Uključenost djece u prosjačenje, uzrokovana siromaštvom, socijalnom isključenošću, marginalizacijom i diskriminacijom, te nedovoljnom praktičnom implementacijom i unapređenjem prava djece, i dalje predstavlja složen i višedimenzionalan društveni problem s brojnim posljedicama, čije rješavanje zahtijeva koordinisano, dugoročno i sistemski usmjereno djelovanje svih relevantnih aktera.

LITERATURA

1. Delap, Emily (2009), *Begging for Change: Research Findings and Recommendations on Forced Child Begging in Albania/Greece, India and Senegal*, Anti-Slavery International, London
2. Drljić, Tatjana (2022), "Kako zaustaviti prisilno prosjačenje djece?", *NI Info*, 29. novembar 2022. Dostupno na: <https://n1info.ba/vijesti/kako-zaustaviti-prisilno-prosjacenje-djece>
3. Federacija Bosne i Hercegovine (2003–2016), *Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine*, Službene novine FBiH, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16
4. Federacija Bosne i Hercegovine (2005), *Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine*, Službene novine FBiH, br. 35/05.
5. Grad Tuzla (2026), *Potpisan Protokol za prevenciju i postupanje u slučajevima prosjačenja i drugih vidova eksploatacije djece u gradu Tuzli*, Grad Tuzla. Dostupno na: <https://grad.tuzla.ba/vijesti/potpisan-protokol-za-prevenciju-i-postupanje-u-slucajevima-prosjacenja-i-drugih-vidova-eksploatacije-dece-u-gradu-tuzli>
6. Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (2009), *Specijalni izvještaj o problemu prosjačenja djece u Bosni i Hercegovini*, Banja Luka / Sarajevo. Dostupno na: https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2013020401353492eng.pdf
7. Institucija ombudsmena za ljudska prava u BiH (2011), *Alternativni izvještaj o primjeni Konvencije o pravima djeteta za period 2009–2011*, Banja Luka
8. Jugović, Aleksandar (2009), "Prosjačenje i skitnja kao socijalni i bezbednosni problem", *Nauka, bezbednost, policija*, 14(3), 153–173.
9. Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo (2021), *Izvještaj o radu Mobilnog tima za prevenciju prosjačenja za 2021. godinu (period januar–decembar 2021)*, Sarajevo
10. Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo (2022), *Izvještaj o radu Mobilnog tima za prevenciju prosjačenja za 2022. godinu (period januar–decembar 2022)*, Sarajevo
11. Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo (2023), *Izvještaj o radu Mobilnog tima za prevenciju prosjačenja za 2023. godinu (period januar–decembar 2023)*, Sarajevo

12. Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo (2024), *Izveštaj o radu Mobilnog tima za prevenciju prosjačenja za 2024. godinu (period januar–decembar 2024)*, Sarajevo
13. Khan, Naushad, Shah Fahad (2020), "Begging: Negative Impact on the World Community", Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3530070> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3530070>
14. Iker, Malaina (2024), "Child Begging: A Manifestation of Child Labor", *Journal of Labor and Childbirth*, 7(3), 227-228.
15. Milosavljević, Branko (1997), *Socijalna patologija i društvo*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd
16. Milosavljević, Milosav (2003), *Devijacije i društvo*, Draganić, Beograd
17. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine (2018), *Smjernice za postupanje u slučaju nasilja nad djecom u Bosni i Hercegovini*. Dostupno na: https://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/djeca_bih/Smjernice%20za%20postupanje%20u%20slucaju%20nasilja%20nad%20djecom%20-%20BOS.pdf
18. Mreža „Snažniji glas za djecu“ (2018), *Alternativni izvještaj o stanju prava djeteta u Bosni i Hercegovini za period 2011–2018*. Dostupno na: <http://sna-znijiglaszadjecu.org/wp-content/uploads/2019/07/Alternativni-izvjestaj-BH-2018.pdf>
19. Odluka o usvajanju Akcionog plana Kantona Sarajevo za provođenje Strategije suprotstavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini 2024–2027 (2025), *Službene novine Kantona Sarajevo*, br. 38, 25. 9. 2025
20. Općina Banovići i dr. (2022), *Protokol o prevenciji i postupanju u slučajevima prosjačenja i drugih oblika eksploatacije djece u općini Banovići*, Banovići. Dostupno na: <https://banovici.gov.ba/>
21. Save the Children (2011), *Rasprostranjenost, prevencija i suzbijanje dječijeg prosjačenja*, Sarajevo
22. Singh, Anup Kumar (2025), "Learned Helplessness among Street-Begging Children: A Systematic Literature Review", *International Journal for Multi-disciplinary Research* 7(3), 1-12.
23. SOS Dječija sela Bosna i Hercegovina (2010), *Položaj djece u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo
24. Sujoldžić, Sanela (2017), *Djeca ulice i siromaštvo*, Magistarski rad, Fakultet političkih nauka u Sarajevu, Sarajevo

25. Šerić, Nedreta (2021), "Uloga saradnje i koordinacije u praksi socijalnog rada", *Društvene i humanističke studije*, 2(15), 445–466.
26. Šerić, Nedreta, Baljak, Sanela Baljak, Gaumend Januzi (2025), "Mogućnosti i ograničenja socijalnog radnika u prevenciji i rješavanju problema prosjačenja djece", *Sarajevo Social Science Review*, 14, 445–466
27. Ujedinjene nacije (1989), *Konvencija o pravima djeteta*, Rezolucija 44/25
28. UNICEF (2006), *The State of the World's Children 2006: Excluded and Invisible*, New York
29. UNICEF (2021), *The State of the World's Children 2021*, New York
30. UNICEF (2022), *Child Poverty and Deprivations in Bosnia and Herzegovina*, UNICEF, Sarajevo. Dostupno na: <https://www.unicef.org/bih/>
31. Vidanović, Ivan (2006), *Rečnik socijalnog rada*, Beograd
32. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (2020), *Strategija suprotstavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini 2020–2023*, Sarajevo
33. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (2024), *Strategija suprotstavljanja trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini 2024–2027*. Dostupno na: <https://trgovinaljudima.ba/wp-content/uploads/2025/01/Strategija-suprotstavljanja-trgovini-ljudima-u-Bosni-i-Hercegovini-2024%E2%80%932027-web.pdf>
34. Zemlja djece u BiH (2025), *Zemlja djece u BiH*. Dostupno na: <https://www.zemljadjece.org.ba>

BARRIERS IN ADDRESSING AND PREVENTING CHILD INVOLVEMENT IN BEGGING: PRACTICE-BASED EXPERIENCES

Summary:

This paper presents the results of a qualitative study based on the experiences of professionals working directly in practice on the prevention and addressing of child involvement in begging. The aim of the study was to identify and classify barriers that affect both addressing this problem and the implementation of preventive activities. The study sample included a total of 16 participants: eight members of mobile teams for the prevention of begging, four professionals from social welfare centres, three representatives of non-governmental organizations working directly or indirectly on this issue, and one university professor. The findings indicate that professionals encounter numerous barriers in addressing the problem and implementing preventive measures. The identified barriers include limited access to information, low levels of education and distrust among beneficiaries, a shortage of professional staff,

material constraints, and the lack of adequate accommodation facilities. In addition, challenges such as the normalization of begging by the public, organized forms of exploitation, insufficient accommodation capacities, the absence of intersectoral cooperation, as well as security risks and lack of protection were identified. The results confirm the complexity and multidimensional nature of the problem and highlight the need for a systemic and intersectoral approach, strengthening institutional capacities, and developing integrated preventive strategies.

Keywords: barriers; prevention; child involvement in begging; intersectoral cooperation; mobile teams

Adrese autora

Authors' address

Nedreta Šerić

Univerzitet u Sarajevu

Fakultet političkih nauka

nedreta.seric@fpn.unsa.ba

Sanela Baljak

JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo

Mobilni tim za prevenciju prosjačenja

sanelamaja@yahoo.com

Gazmend Januzi

JU Kantonalni centar za socijalni rad Sarajevo

Mobilni tim za prevenciju prosjačenja

geni-zogi@hotmail.com

